

اندر فواید این تایپ یا ...

■ شهاب سیاوش

In profits of Open
Type or ...

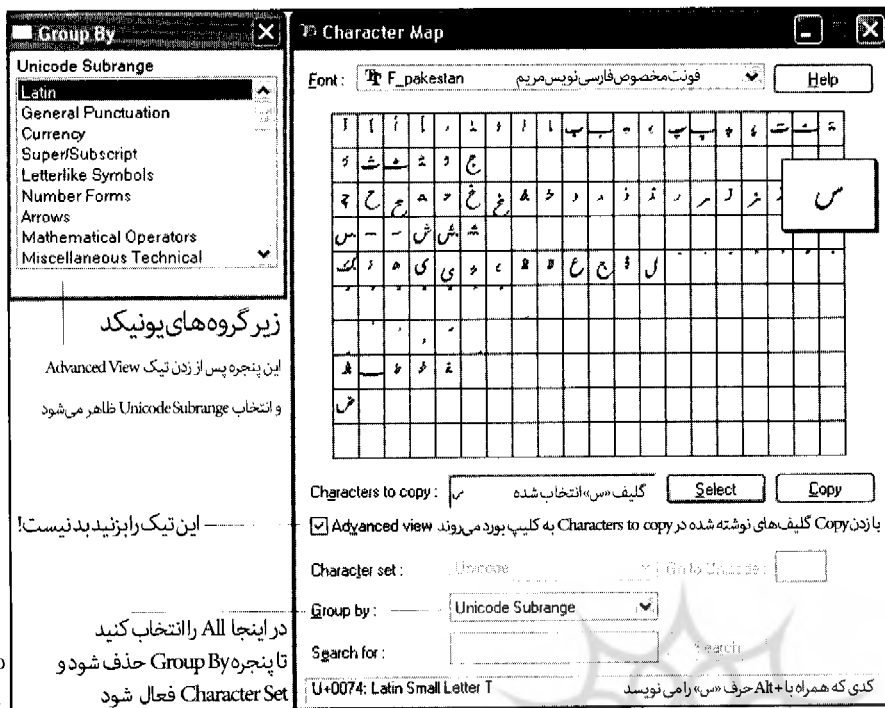
Shahab Siyavash

به راحتی این دسته از گلیف‌ها را به درون متن خود وارد کنید. نمونه‌ی این دسته نرم‌افزارها، همان‌طور که می‌دانید، Adobe Illustrator و Adobe InCopy و CorelDraw هستند. اما چطور است که طراح فونت مربوطه این همه زحمت طراحی حروف را به جان می‌خورد، اما در واقع قسمت زیادی از کارش (شاید) هیچ‌وقت توسط کاربر دیده نشود؟ بله این مسئله‌ای است که احتمالا تا پایان قرن حاضر یا هنگامی که شماره‌ی ورژن Creative Suit آقایان ادوب(ی) سه رقمی شد، حل می‌شود به هر حال این سنتی است که فعلا وجود دارد و بعضی از نرم‌افزارها در عین حرفه‌ای بودن این ویژگی را در خود ندارند، مثل Adobe Photoshop. با این وجود این قضیه آیا برای ما مشکلی ایجاد خواهد کرد؟ به هیچ عنوان! در ادامه‌ی متن ترفندک‌هایی را راجع به این موضوع، یعنی وارد کردن گلیف‌هایی که در فونت‌ها وجود دارد اما نمی‌توان آنها را با تایپ مستقیم، به دست آورد، خواهید خواند:

راه اول: و خداوند کلیپ‌برد را آفرید!
این راه، ساده‌ترین راه ممکن است که هم در فیلم‌های آموزشی ادوب(ی) و هم در خیلی جاهای دیگر دیده شده است، شما برای رسیدن به هدف خود کافی‌ست در کشوری مثل ایران زندگی کنید و یا پلوتان از پارو بالا بزنند! اگر در ایران زندگی کنید به این علت که اینجا چیز خنده‌داری به نام کپی‌رایت و از این جور چیزها وجود خارجی و داخلی ندارد، می‌توانید یک نسخه از نرم‌افزارهای Adobe Illustrator یا Adobe InCopy را خریداری کرده و از شیوه قدیمی و نخ‌نما شده اما هنوز پر کاربرد Copy-Paste استفاده کنید، در این شیوه شما متن مورد نظر خود را در نرم‌افزاری که قابلیت استفاده از گلیف‌های متفرقه را دارد (یعنی منویی با عنوان Glyphs یا شبیه به آن دارد) نوشته و Copy کرده و در نرم‌افزاری که این ویژگی را ندارد Paste می‌فرمایید، البته واضح است که در برنامه‌ی مقصد هم باید همان فونت را انتخاب کرده باشید! ممکن است بگویید که چطور چنین چیزی ممکن است؟ علاوه بر این که این

تا حالا شده که یک فونت را در یک برنامه‌ی ویرایش فونت باز کنید؟ منظور از برنامه‌ی ویرایش فونت همان‌طور که می‌دانید (؟) آن دسته از برنامه‌هایی هستند که می‌توانند، فونت‌های موجود را ویرایش کرده، تغییر داده، ذخیره و خروجی گیرند و ... (مانند FontCreator 5.5، Font Creator 5، Macromedia FontLab Studio 5 و Fontographer 4.1 و ... دست کنید که در Font Creator 5 در نام تجاری خود بین Font و Creator فاصله دارد اما در نسخه‌ی ۵،۵ بدون فاصله است، ممکن است جالب نباشد اما این نکته در New What's نسخه‌ی ۵،۵ ذکر شده بود!)

بله... اگر این کار را انجام داده باشید با انبوهی از گلیف‌هایی مواجه می‌شوید که در نگاه اول، احتمالا از خود می‌پرسید که اینها به چه کاری می‌آیند وقتی نمی‌توان آنها را مثل بچه‌ی آدمیزاد تایپ کرد؟! کاملا صحیح است، دسته‌ای از گلیف‌ها هستند که شما نمی‌توانید آنها را تایپ کنید، اما می‌توانید از آنها استفاده کنید. یعنی به بیان روشن‌تر شما با فشردن کلیدهای عادی صفحه کلید خود مانند ب،ج،ه،ش و ... آنها را در اختیار نخواهید داشت اما اگر از نرم‌افزارهایی استفاده کنید که منویی با عنوان Glyphs داشته باشند، می‌توانید

قضیه چیز پیچیده‌ای نیست، به ما ارتباطی پیدا نمی‌کند که چطور چنین چیزی ممکن است؟ اما اگر خیلی حساس هستید عرض شود که از آنجایی که فونت مورد نظر، تمام این حروف را در خود دارد و در هر آن با زدن کد مربوطه آن حروف را آشکار می‌کند، پس این قضیه بسیار ساده صورت می‌گیرد و هیچ شعبده‌ای در کار نیست. مراحل کار را در پایین می‌بینید:

- ۱- Open Adobe Illustrator
- ۲- Create a Text Layer
- ۳- Select your Font
- ۴- Type your Text
- ۵- Copy Text to Clipboard
- ۶- Open Adobe Photoshop
- ۷- Create a Text Layer
- ۸- Select Same Font
- ۹- Paste Clipboard into Layer

راه دوم: همین ویندوز خودمان!

برای این که به عمق قضیه پی ببرید، مسیر Start\Programs\Accessories\System Tools\Character Map را طی کنید و Map را اجرا کنید، در اینجا با انتخاب هر فونت (چه لاتین و چه فارسی) می‌توانید انبوه گلیف‌های طراحی شده را ببینید. پیشنهاد ما Tahoma معروف است! البته در میان فونت‌های فارسی به چیز خاصی برخورد نخواهید کرد. این راه در واقع اعصابی قوی می‌خواهد، به این معنی که شما می‌توانید با انتخاب کاراکترهای مختلف و دو کلیک بر روی آنها متن خود را بنویسید و بعد از دکمه‌ی Copy استفاده کرده و در نرم افزار مقصد بعد از انتخاب همان فونت، Paste کنید. توجه داشته باشید که این روش‌ها برای نامه‌نگاری یا نوشتن مقاله نیست، بلکه برای متن‌های کوچک و گلیف‌های خاص است. بله... احتمالاً ۹۹.۹۸ درصد از خوانندگان به سمت دفتر مجله حمله‌ور شده‌اند که ما که خودمان می‌دانستیم... عزیزان... آرامش خود را حفظ کنید، ما برای آن ۱.۰۱ درصد گفتیم... گناه دارند... البته که اینجا قرار نیست

Character Map آموزش بدهیم، اما تیک Advanced View را هم بزنید و گزینه‌های پایینی را تست کنید، اتفاقی نمی‌افتد! (شکل ۱)

راه سوم: Sit on your Knees!

از آنجایی که موارد بالا برای بعضی از دوستان چندان جالب نیست و عموماً ایرانی‌ها، تمایل دارند که کاری عجیب و غریب انجام دهند و بعد خیالشان راحت می‌شود و از آنجا که اگر قضیه در خود Adobe Photoshop به اتمام برسد بهتر است، راه سوم را ذکر می‌کنیم که کمی مقدمات دارد. این راه را در اثر نامه‌نگاری الکترونیکی (ایمیلینگ!) با فیلیپ بوکوئه (Philippe Bouquet) مسئول پاسخگویی شرکت WinSoft به دست آوردم که فونت‌های Adobe Arabic و WinSoft Thulth و WinSoft Naskh را طراحی کرده است (شرکت را عرض می‌کنم نه آقای بوکوئه را!)، البته با توجه به موارد بالا نیازی به این روش احساس نمی‌شود. آقای بوکوئه بیچاره که تصور می‌کرد اینجا هم مثل ایالت فرنگ است که ما حق همدیگر را بخوریم و یک آب معدنی هم رویش، فکر می‌کرد که خریدن (به توضیحات بالا راجع به خریداری رجوع شود) یک نرم‌افزار دیگر

برای من، بسیار پرهزینه و غیر منطقی به نظر می‌آید، فلذا دچار عذاب وجدان شد و این Trick را بر ما افشا کرد. قضیه از این قرار است که شما برای این کار باید قدم رنجه فرموده به رجیستری ویندوز بروید و امکان تایپ از طریق کدهای هگزادسیمال را در برنامه‌ی فوتوشاپ فعال کنید، امیدوارم که عبارت رجیستری به گوش‌تان خورده باشد، در غیر این صورت من هیچ مسئولیتی در قبال عوارض ناشی از خواندن ادامه‌ی مقاله قبول نمی‌کنم! (شکل ۲)

برای این کار عملیات زیر را انجام دهید:

- 1- Open regedit
- 2- Under HKEY_Current_User/Control Panel/Input Method, Set EnableHexNumpad to "1". If you have to add it, set the type to be REG_SZ
- 3- Restart Windows
- 4- Then you have to know the Unicode code of letters:
For Example: De: 0688 , YE bar: 06D2
- 5- To type in Photoshop

- Create a text frame
- Select winsoft Thuluth font
- 6-Press and hold down the Alt key.
- Press the + (plus) key on the numeric keypad
- Type the hexadecimal unicode value
- Release the Alt key
- 7-The character then should be displayed

متن بالا بدون هیچ گونه دخل و تصرفی عین نوشته‌ی آف‌سای فیلپ بوکوئه بود که چون خلاصه و ساده همه چیز را طرح کرده بود نیازی به ترجمه ندیدم. اگر مشکلی داشتید به شکل ۲ رجوع کنید یا با من در ارتباط باشید یا به همان راه‌های اول و دوم بپردازید یا به همان کارهای قبلی‌تان که پیش از خواندن این مقاله انجام می‌دادید، ادامه دهید ما که راضی بودیم، کار هم کرد. راستی بدانید که برای بدست آوردن کدهای هگزادسیمال یکی از راحت‌ترین راهها همان Character Map است، با زدن بر روی هر گلیف در قسمت پایین برنامه، کد نمایش داده می‌شود.

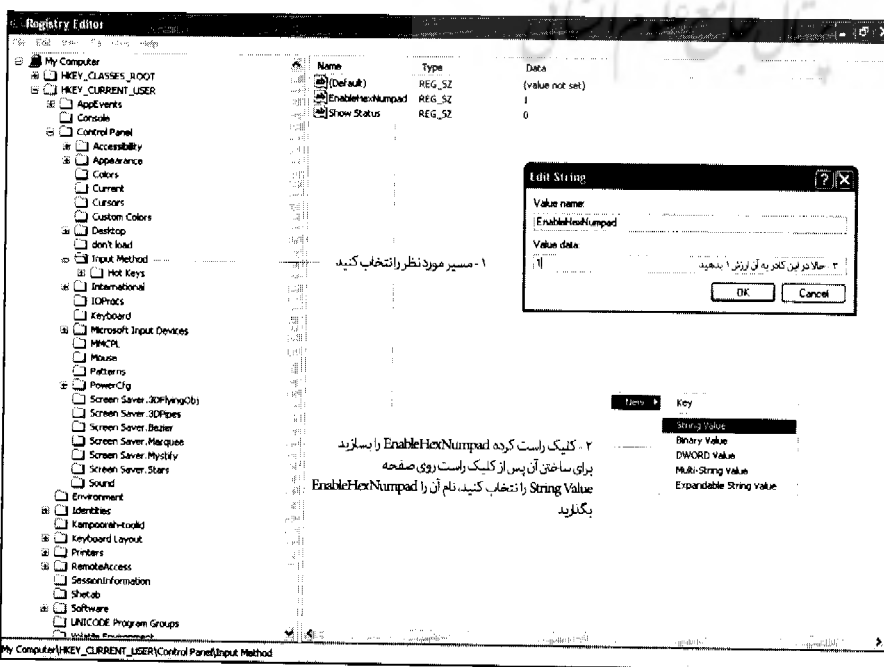
اما در اینجا، می‌خواهیم نگاهی کوتاه بیندازیم به فرمت Open Type که چندان از بحث ما دور نیست، این دسته از فونتها که نسل جدیدی پس از True Type یا همان فونتهای با پسوند TTF هستند، دارای امکانات فوق‌العاده‌ای هستند که خوشبختانه به فونتهای فارسی هم سرایت کرده است، البته همان طور که حدس زدنش زیاد دشوار نیست، به دست اجنبی‌ها... در این گونه از فونتها هم شما گلیف‌های اضافه و متعددی مشاهده می‌کنید که این بار جایگاه و محل قرارگیری‌شان مشخص است، در این حالت هم دقیقاً شبیه به موارد در بالا گفته شده، نرم‌افزارهای Adobe Illustrator و Adobe Photoshop بهتر هستند و با در دسترس قرار دادن پنجره Glyphs شخص را در انتخاب آزاد می‌گذارند (به لینک فیلم آموزشی ادوب (ی) که من در مقاله‌ی "عروس خانم، خوش آمدی!" در بخش کامنت‌ها در سایت رسم‌دات‌آی‌آر

قرار داده‌ام، رجوع کنید!) اما با این وجود Adobe Photoshop CS2 ME خوشبختانه پس از انتخاب T یعنی همان ابزار تایپ و با آوردن پالت Character و زدن مثلث گوشه‌ی سمت راست بالای پالت، منوی مربوط به تنظیمات Open Type را ظاهر می‌کند (اول به شکل ۳ رجوع کنید و بعد توجه داشته باشید که اکنون فونتهای Open Type به صورت یک O لاتین است، بر خلاف True Type ها که ۲ عدد T دارند) باز هم دقت کنید که برای تمامی فونتهای Open Type گزینه‌ی مربوط به تنظیمات فعال نخواهد بود، در واقع منوی مربوط به تنظیمات فونتهای این گروه در صورتی که فونت مزبور، (حتی یکی از) ویژگی‌های ۱۰ گانه فونتهای Open Type را دارا باشد، فعال می‌شود و اجازه‌ی تغییر در حروف فونت مورد نظر را می‌دهد. این تغییر به صورتی است که شما بدون تغییر فونت می‌توانید چند نوع از یک اتصال حروف (یا زوج حرف) داشته باشید و اتصالات متفاوت حروف را تجربه کنید. اما این ۱۰ گروه به نقل از Help خود فوتوشاپ (منوی Help/Photoshop Help یا زدن کلید F1) عبارتند از: (شکل ۳ و شکل ۴)

۱- Standard Ligature ، جایگزین‌های تایپوگرافیک برای جفت‌های معین کاراکترها

مانند: fi, fl, ff, ffi و ffl.

۲- Contextual Alternates، کاراکترهای جایگزین هستند در برخی از تایپ‌فیس‌ها، برای ایجاد اتصال بهتر بین حروف می‌باشند. مثلاً در فونت Caffisch Script Pro با فعال کردن این ویژگی، جفت حروف bloom در چنان به هم می‌پیوندند که شبیه به دست‌خط می‌شوند (این که من این قدر جدی می‌نویسم برای این است که در حال ترجمه از روی "کمک" فوتوشاپ هستم و این قضیه شوخی بردار نیست، راستی اگر در حال فکر کردن به این موضوع هستید که فونتهای Open Type چقدر خوب هستند، فردا برویم یک کیلو از اینترنت دانلود کنیم یا از همان پاساژ سر خیابان بخریم، خدمتان عرض شود که فونتهای Open Type که ویژگی‌های ۱۰ گانه را داشته باشند، بسیار کمیاب و بسیار گران هستند، بسیار گران هستند؟! حتماً می‌گویید "فونت گران است یعنی چه؟! باید هم تعجب کنید آخر شما در عمرتان یک بار هم برای فونت پول پرداخت نکرده‌اید که حالا "گران" بودن را آنالیز کنید! اگر فونتهای فارسی ست که چهل تا چهل تا کپی می‌کنید و اگر فونتهای لاتین است که ۱۶۰۰۰ تا ۱۶۰۰۰ تاروی سی دی جابجا می‌کنید، ولی بدانید و آگاه باشید که فونت

هم شامل کپی‌رایت می‌شود و بعضی از همین فونت‌های زیبای Open Type قیمتی در حدود 200\$ دارند! راستی راجع به این قضایا می‌توانید به مقالات دیگر من مراجعه کنید که در انتهای متن آدرسشان را می‌نویسم)

۳- Discretionary Ligatures، جایگزین‌های تایپوگرافیک برای جفت‌های معین کاراکترها مانند: ct, st, ft.

نکته فوتوشاپی: اگرچه کاراکترها در جفت حروف (در حالت‌های اول و سوم) به یکدیگر پیوسته هستند، با این وجود کاملاً قابل ویرایش بوده و هیچ مشکلی در Spell Checker ها برای اشتباه پنداشتن کلمه، ایجاد نمی‌کنند.

۴- Swash، گلیف‌های Swash را عرضه می‌کند که با خطوط درازی (بین ما رو به چه کارهایی و ادار می‌کنی؟! خطوط دراز دیگه چه

عبارتیه؟! شکل حروف را سامان می‌بخشد (همان تزئینات گل و گیاهی اغراق شده!)

۵- Old Style، اعداد کوتاه‌تر از اعداد معمول دارند، به همراه اعدادی با اسلوب کهن که پایین‌تر از Base Line قرار می‌گیرند.

۶- Stylistic Alternates، کاراکترها را دچار یک زیبایی شناسی تام و تمام می‌کند!

۷- Titling Alternatives، کاراکترهای این گروه که معمولاً در حالت Capital هستند، برای نوشته‌های با سایز بزرگ طراحی می‌شوند، مانند عنوان‌ها.

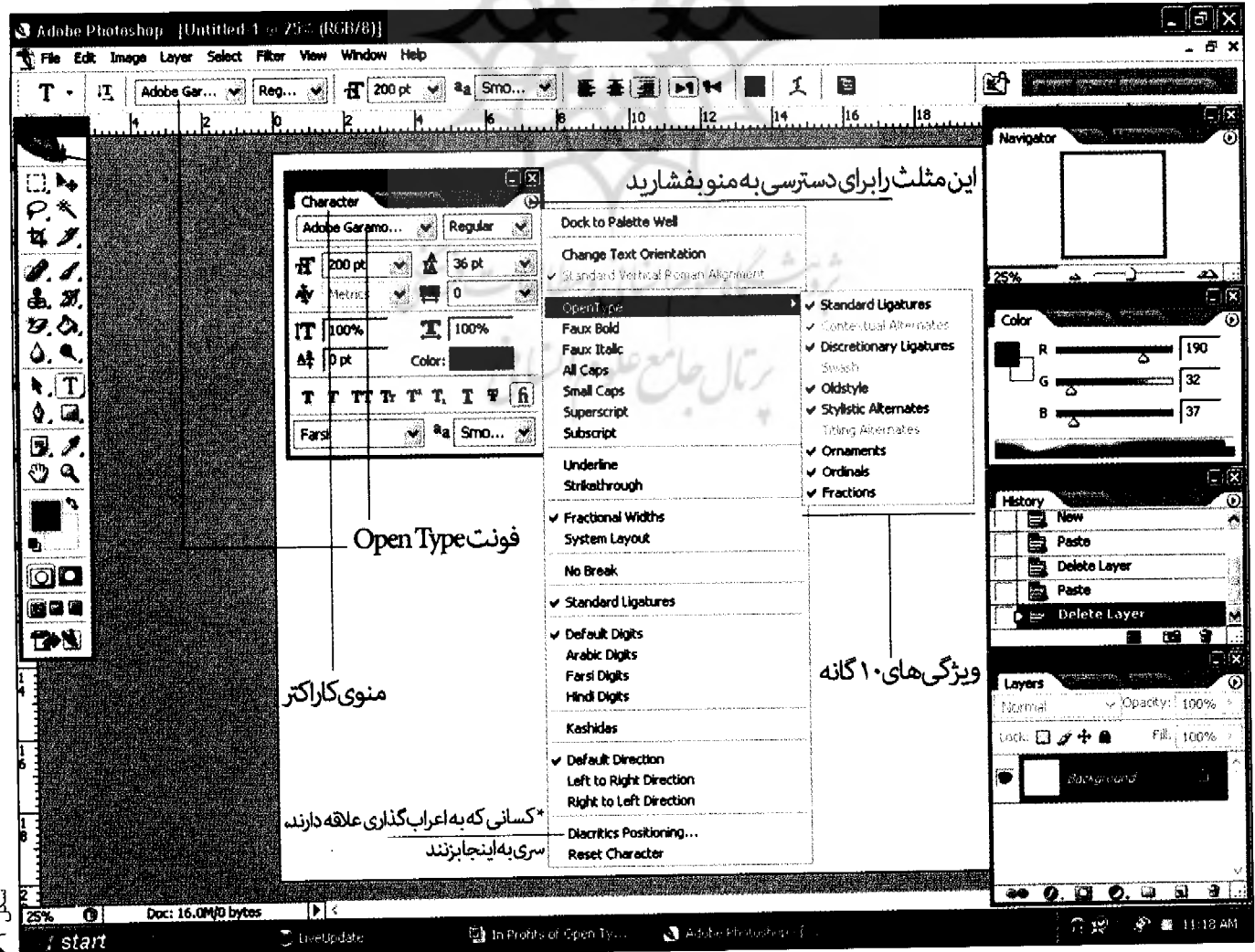
۸- Ornaments، شیوه‌هایی برای اضافه کردن یک نوع امضا یا هویت شخصی به خانواده‌ی حروف هستند که می‌توانند در تزئین عنوان‌ها، نشانه‌های پاراگراف، جداکننده‌های قالب‌های متن یا به عنوان نوارهای تکرار شونده یا حاشیه‌ها استفاده شوند.

۹- Ordinals، به طور خودکار حروف مربوط به اعداد وصفی را با کاراکترهای بالانویس مرتب می‌کند (مانند 1st، 2nd، 3rd، 4th و بقیه را خودتان تمرین کنید!) و همین طور برخی از کاراکترهای مربوط به کلمات اسپانیایی را درست حروفچینی می‌کند.

۱۰- Fractions، به طور خودکار کسرها را شکل می‌دهد. اعدادی که با یک slash جدا شوند (مانند ۱/۲) به یک کسر ریاضی تبدیل می‌شوند (مانند 1/2)

در پایان راجع به فونت‌های فارسی Open Type با ویژگی‌های ۱۰ گانه‌ی بالا، چیز قابل داری یافت نمی‌شود (همان طور که در مقاله‌ی "عروس خانم، خوش آمدی!" راجع به فونت ایران نستعلیق نوشته بودم، جناب فیلیپ بوکونه یک نمونه از این فونت‌ها را -DTP Naskh OT.OTF- برای من فرستادند

این مثلث را برای دسترسی به منو بفشارید

می نویسد. البته اگر نمی نوشت هم شما که هگزادسیمال را دارید، غم ندارید!! ■

عرب در حالت های مختلف از
Discretics Positioning
(سمت چپ وسط)

Tight Normal Loose None

در این حالت حرف اصلی انتخاب شده ← در این حالت اعراب انتخاب شده

سخت راست: چهار کاراکتر با Standard Ligature
سخت چپ: همان چهار کاراکتر بدون Standard Ligature

نوع تراز بندی پاراگراف در منوی Paragraph (بالا سمت چپ):
استاندارد - حالت عادی
استاندارد تراز بندی شده

آدوات تصمیم گیری و تکامل من آدوی
آدوات تصمیم گیری و تکامل من آدوی
آدوات تصمیم گیری و تکامل من آدوی
آدوات تصمیم گیری و تکامل من آدوی

تراز بندی Arabic - با حروف کشیده
Character Map در منوی Character Map

تراز بندی Naskh
تراز بندی Naskh - با قابلیت های
Open Type روی کاراکترهای معین

من عادی

با کدهایی انجام می شود که برخلاف مورد گفته شده در بالا به هیچ وجه با صفحه کلید قابل تایپ نیست: یعنی در خارج از نرم افزار مربوطه (مثلا در Microsoft Word) و با همان فونت خاص فارسی نویسی (مثلا F_Pakistan) به جای اینکه "س" از روی صفحه کلید را بزنید تا بنویسد "س" باید کد Alt+0074 را بزنید! در اینجا است که همان توصیه های بالا کاربرد دیگری پیدا می کند: شما می توانید با همان راهکار Character Map تمام فونت های مریم را به کار بگیرید، یا با همان کدهای هگزادسیمال تمام حروف را در فوتوشاپ وارد کنید (البته برای ورود در فوتوشاپ باید حروف را برعکس در Character Map و فوتوشاپ بنویسید، به این همه بدبختی می ارزه، خب برو مریم بخر دیگه!) یا از بسته نرم افزاری کوچکی به نام "فارسی نویسی پرند" که در سایت پرند موجود است، سود برده و با آن این فونت ها را بنویسید! تا گروه فارسی نویسی مریم تصمیم به ترور من نگرفته اند، مژده بدهم که تمام فونت هایی که با P_ و Fpt_ آغاز می شوند هم، همین سیستم کدها را دارند و در نتیجه بسته ی پرند، تمام آنها را (به جز مواردی اشتباه در کد که اخیرا در سایت مریم سافت اصلاح شده ی آنها موجود است) درست

که بسیار مستفیض شدیم! راستی مثل اینکه این فونت نایاب یا کمیاب است، اگر کسی خواست ای میل کند، در خدمت هستیم! در شکل ۴ متن فارسی با این فونت نوشته شده (است) برای دیدن نمونه ای از فونت فارسی Open Type می توانید به همان مقاله یا به شکل ۴ مراجعه کنید (در ضمن برای آشنایی بیشتر با خصوصیات فونت های Open Type فارسی و پاره ای دیگر از ویژگی های مختص خاورمیانه ادوب (ی) فوتوشاپ به فایل PDF با عنوان ME Specific Features.pdf که در منوی Help وجود دارد مراجعه کنید) (شکل ۴) همان طور که می دانید (اگر می دانید چرا من بنویسم؟! فونت های بسیاری از فارسی نویسی ها استاندارد نیستند و این عمل اشتباه یا ایراد در کار، نبوده، بلکه گروه طراح و سرمایه گذار ترجیح داده که ثمره ی زحمت خود را دو دستی تقدیم ملت نکنند و کمر به تاراج خود نبندند، در نتیجه با کمی دستکاری در کد حروف، آنها را از حالت استاندارد که برای صفحه کلید شما از سوی ویندوز تعریف شده، خارج کرده و نرم افزار مربوطه را مامور تبدیل صفحه کلید شما به رابط کدهایی که خود به آنها تخصیص داده است، نموده در نتیجه شما هنگام تایپ مثلا @ لاتین، "خط فاصل" گذاشته اید. حتی گاهی این عمل

(خریداری در جوامع غیر از ایران به عمل پرداخت پول در برابر تهیه کالا یا دریافت خدمات گفته می شود، شما که مجموعه کامل محصولات ادوب (ی) را با پرداخت ۱۰۰۰ تومان از پاساژ سر خیابان تان می خرید، جدی نگیرید! برای آگاهی اذهان دردمند ذکر شود که قیمت یک نسخه ی Adobe Photoshop اگر اشتباه نکنم، در ممالک اجنبی چیزی در حدود 700\$ است! و حساب کنید که یک فرد پس از کلسی خون چگر خوردن و خرید یک عدد Adobe Photoshop منوجه شود که برای این کار باید یک نسخه Adobe Illustrator هم بخرد! به احتمال نزدیک به ۹۸،۹۹ درصد از خیر و شر کلیف های متفرقه خواهد گذشت! Hey...you...foreigner...don't worry about that...I will give you a Trick in a few minutes later... (keep reading the Article...!